

§ 8

Betänkande från Mottagandeutredningen

(SOU 2018:22) Ett ordnat mottagande - gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Dnr 1.7.1–235/2018

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på betänkandet.

Särskilt uttalande

Ordförande Åsa Lindhagen m.fl. (MP), ledamot Rana Carlstedt m.fl. (S) och tjänstgörande ersättare Jackie Nylander (V) lämnar följande särskilda uttalande.

Mottagandeutredningen berör många viktiga frågor kring hur Sverige på ett bättre sätt kan ta emot människor på flykt från krig och oroshärdar. I grunden finns det mycket positivt i utredningens förslag, där de som söker asyl redan tidigt ska slussas ut i en kommun. Den ambitionen delar vi och tror också att en sådan ordning skulle kunna leda till en bättre etablering.

Det finns dock delar av förslaget som vi känner oro för. För det första är det en risk att de ankomstcenter som föreslås blir mer långvariga boenden för personerna än vad utredningen tänker sig. Det är till exempel svårt att veta om kommunerna kommer klara den tidsfrist som föreslås på tre veckor att anvisa en person ett boende. Det skulle innebära att människor får bo långa tider på stora förläggningar. Generellt ser vi en risk att såväl ankomst- som avresecentren blir dessa stora förläggningar där människor bor långa tider vilket påverkar deras hälsa negativt.

Vi ställer oss också frågande till de förändringar i ersättningsnivåer som föreslås gällande ensamkommande barn. Redan idag är det ansträngt ekonomiskt att tillhandahålla boende och omsorg för dessa barn och unga, med de förändringar som föreslås här riskerar situationen bli än mer ansträngd.

Vi ser vidare att det kan finnas skäl att i vissa fall begränsa möjligheten till egenbosättning, men vi delar också

socialförvaltningens bild att det kan vara svårt att genomföra i praktiken.

Särskilt uttalande

Vice ordförande Andrea Ström m.fl. (M) lämnar följande särskilda uttalande.

Mottagandeutredningen, som regeringen tillsatte 2015, föreslår ett sammanhållet system för mottagande av asylsökande och nyanlända. Huvudförslaget innebär ett system som sträcker sig från asylansökan till bosättning efter uppehållstillstånd eller återvändande efter avslag. I betänkandet föreslås inrättande av statliga ankomstcentrum för asylsökande, avresecentrum för asylsökande som fått nej på sin ansökan samt att möjligheterna till eget boende (EBO) begränsas.

Vi ställer oss positiva till ett samordnat system. Idag saknas en sammanhållen kedja vilket har lett till utdragna väntetider, försenad etablering eller återvändande samt höga kostnader för samhället och enskilda.

Moderaterna ställer sig dock kritiska till vissa punkter i förslaget. Det handlar bland annat om att personer som bedöms ha möjlighet till uppehållstillstånd ska erbjudas boende inom tre veckor av anvisningskommunen. Enligt nuvarande regelverket måste kommuner erbjuda boende inom två månader. Det är en stor skillnad. I Stockholm är bostadsbristen påtaglig, att ordna boende på så kort tid är orimligt.

Det måste också vara tydligt gällande ansvarsfrågan för personer som får avslag vara klarlagd. Moderaterna instämmer med förvaltningen att staten bör vara ansvarig för boende och insatser som är aktuella i samband med att personer får avslag och ska flytta till ett avsecenter. Socialtjänsten eller boendepersonal ska inte ansvara för eventuella avhysningar samt kommunikation eller insatser kopplat till detta.

Moderaterna ställer sig positiva när det gäller begränsning av EBO. Det har skapat negativa konsekvenser i form av parallellsamhällen, en svart marknad och trångboddhet. I betänkandet framgår det dock att prövningen utgår från att asylsökande genom skriftliga intyg ska styrka sin boendesituation mot uppställda kriterier, genom registerkontroll av antal folkbokförda på den uppgivna adressen samt särskilda krav på boenden som inkluderar barn. Som det ser ut idag bor personer inte alltid på den adress de är folkbokförda på eller registrerade. Av betänkandet framgår inte hur asylsökandes faktiska boendesituation kontrolleras samt hur ett godkänt boende

följs upp eller säkerställs i praktiken. Det måste finnas tydliga kontroller för att detta ska fungera i praktiken.

I betänkandet föreslås även ett obligatoriskt boende på statliga avresecenter för Dublinärenden och personer som fått verkställbara avlägsnandebeslut. Där ska insatser för återvändande kunna erbjudas tillsammans med civilsamhället. Kommunal service som skola, fritidsverksamhet och socialtjänst anses också att behöva kopplas till avresecentren. Moderaterna menar att prioriteringar måste ligga på att korta väntetiderna att åka hem – inte att erbjuda samhällsinsatser till personer som ska återvända hem.

Ersättaryttrande

Ersättare Sofia Modigh (KD) hänvisar till Moderaternas särskilda uttalande.

Ärendet

Statens asylmottagande är i behov av reformer. Avsaknad av systematik och långsiktighet har lett till utdragna väntetider, försenad etablering eller återvändande samt höga kostnader för samhället och enskilda. Mottagandeutredningen, som regeringen tillsatte 2015, föreslår därför ett sammanhållet system för mottagande av asylsökande och nyanlända. Mottagandeutredningen förordar ett huvudförslag där staten, kommunerna och landstingen tar ett gemensamt ansvar för mottagandet. Ett alternativt upplägg där staten tar ansvar för mottagandet läggs också fram.

Huvudförslaget innebär ett system som sträcker sig från asylansökan till bosättning efter uppehållstillstånd eller återvändande efter avslag. I betänkandet föreslås inrättande av statliga ankomstcenter för asylsökande, avresecenter för asylsökande som fått nej på sin ansökan samt att möjligheterna till eget boende (EBO) begränsas. Betänkandet inkluderar också en översyn av statliga ersättningar för flyktningmottagande till kommuner och landsting.

För en snabb och effektiv start i Sverige ska asylsökande tas emot via statliga ankomstcenter. Enligt förslaget ska vistelsen på ankomstcenter vara obligatorisk under trettio dagar. Myndigheter och andra aktörer som asylsökande behöver komma i kontakt med ska finnas på plats för samhällsinformation och tidig kartläggning. Målsättningen är korta väntetider och aktiv väntan med etablering eller återvändande i fokus från start.

Asylsökande som bedöms ha möjlighet att få uppehållstillstånd ska i ett tidigt skede anvisas asylboende i en kommun. Däremot ska det

vara obligatoriskt för asylsökande, vars ansökningar bedöms avslås snabbt, att flytta till ett statligt avresecenter inför återvändande. I de fall utgången av en ansökan bedöms vara osäker kan personer behöva stanna i ankomstcentret ytterligare en tid innan beslut om anvisning till asylboende i kommun eller avresecenter ges.

Förslaget om begränsning i bestämmelserna om EBO innebär att kommuner med socialt och ekonomiskt utsatta stadsdelar samt kommuner som tidigare tagit emot många asylsökande ska kunna pröva rätten till eget boende.

Gällande nytt ersättningssystem för flyktingmottagande bygger förslaget nästan uteslutande på schablonersättningar.

Det kommunala ansvaret innebär att bosättningslagens principer tidigareläggs och inkluderar ansvar för boende och insatser även under asyltiden. Målsättningen är en sammanhållen process där övergången från asylsökande till nyanländ ska vara smidig. Ansvarsförhållande mellan stat och kommun ska vara tydliga. Om asylsökande får avslag på sin ansökan återtar staten det praktiska ansvaret för snabb handläggning, boende och andra insatser.

Sammantaget delar socialförvaltningen betänkandets huvudförslag om ett sammanhållet system för mottagande och bosättning av asylsökande och nyanlända. Förvaltningen understryker vikten av att det gemensamma ansvaret realiserar i praktiken genom tydlig samordning och regelbundna samråd samt att kommuner ges ekonomiska förutsättningar att genomföra sina uppdrag. Socialförvaltningen delar också bilden att möjligheten till EBO behöver reformeras. Enligt förvaltningen främjas begränsning av eget boende genom att asylsökande tidigt ges förutsättningar att göra informerade beslut om kommunalt asylboende samt att möjligheten till EBO under asyltiden helt undantas vissa kommundelar.

Förvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 3 juli 2018.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är förvaltningens. Ordföranden finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.